

DINOSAURÍ MLÁĎATA

VLADIMÍR
SOCHA

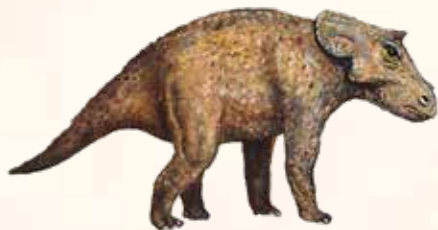
ILUSTRACE
ARNOŠT HANÁK

triton

76

Ahoj, holky a kluci! Určitě znáte proslulé dinosaury, jako byl *Tyrannosaurus*, *Diplodocus* nebo *Ankylosaurus*. Většinou byli obrovští a vypadali docela děsivě. Ale i ti největší a nejhroživější z nich se líhli z vajíček jako malí a docela roztomilí tvorečkové, které bychom si rádi pochovali nebo je třeba krmili z ruky! U většiny známých druhů dinosaurů jsme zatím kostřičky mláďat neobjevili, ale existují vzácné výjimky. A právě tato knižička vám některé z nich představí.

Text © Vladimír Socha, 2024
© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2024
Illustrations © Arnošt Hanák, 2024
Cover design © Markéta Vydrová, 2024

Pro radost dětem vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,
Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,
v Praze roku 2024 jako svou 2911. publikaci.
Vydání 1.
Jazyková redakce a korektury Eliška Pospíšilová.
Ilustrace Arnošt Hanák.
Grafický návrh obálky Markéta Vydrová.
Sazba Vladimír Vyskočil – Koršach.
Tisk Tiskárna a vydavatelství 999, s. r. o.

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7684-281-6

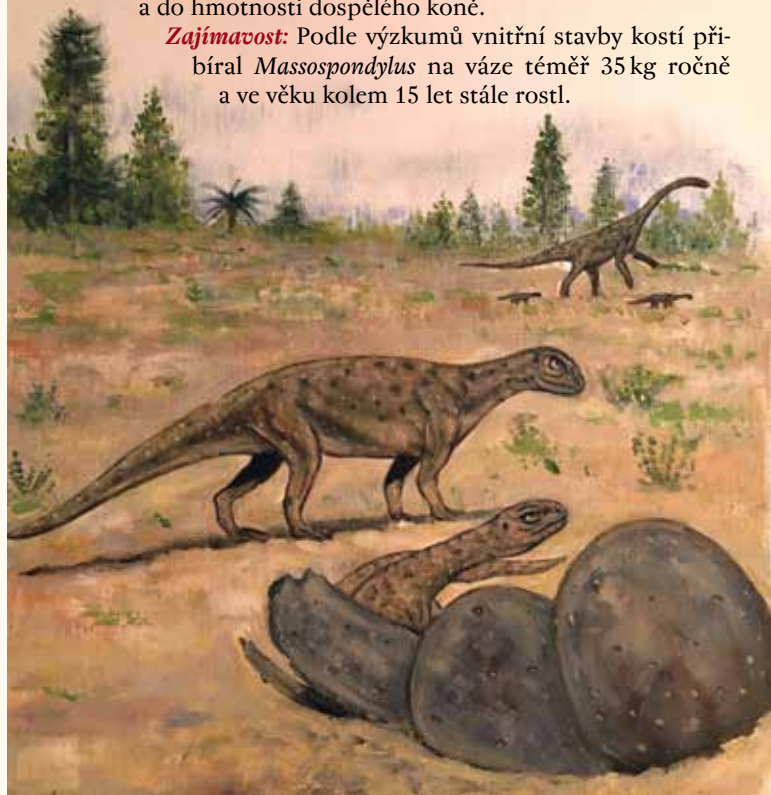
NEJSTARŠÍ EMBRYA

Massospondylus carinatus („delší obratel“)

Stáří: 201 až 183 milionů let

V roce 1976 byla v Jihoafrické republice objevena první snůška zkamenělých vajec tohoto dinosaura, později pak přibyly další nálezy. Ve vejcích se nacházejí nejstarší známé kostřičky embryí, tedy ještě nevylihnutých mláďat, o délce pouhých 15 cm. Nakonec tito býložravci vyrostli do délky většího automobilu (4–6 metrů) a do hmotnosti dospělého koně.

Zajímavost: Podle výzkumů vnitřní stavby kostí přebíral *Massospondylus* na váze téměř 35 kg ročně a ve věku kolem 15 let stále rostl.

PRAVĚKÝ VRABČÁK

Scansoriopteryx heilmanni („šplhající křídlo“)

Stáří: Přibližně 161 milionů let

Tento zvláštní malý dinosaur připomínal spíše křížence datla a netopýra. Měl extrémně dlouhý třetí prst a mohl být kromě pěti dokonce vybaven i jakousi kožnatou křídelní membránou, takže se možná klouzavým letem snášel ze stromů. Tito operenci byli skvěle přizpůsobeni k lezení po větvích. Jejich ocásek byl velmi dlouhý a zakončoval ho výrazný pernatý vějíř.

Zajímavost: Tohoto dinosaurího trpaslíka známe pouze z fosilního objevu malého mláděte, ani v dospělosti ale nešlo o velkého tvora – mohl dosahovat velikosti vrány.

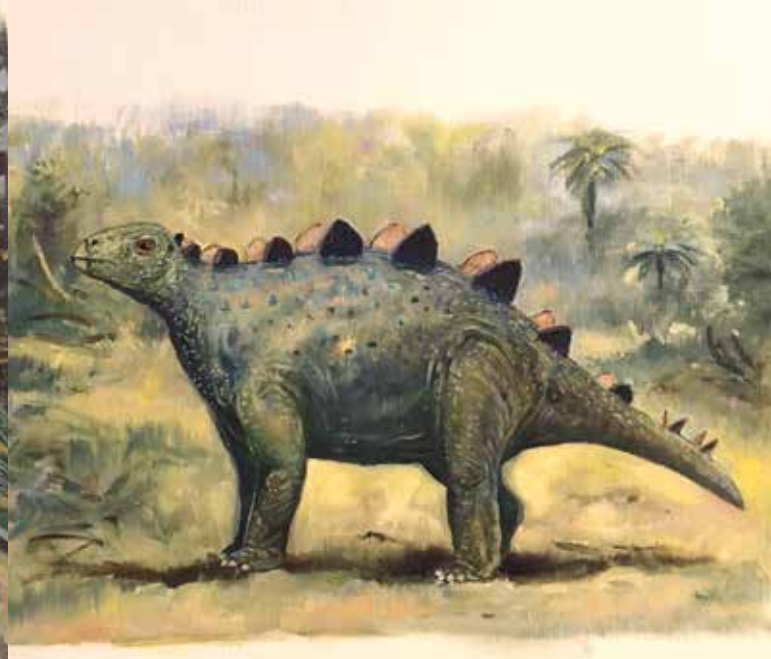
MALÝ OBRNĚNEC

Stegosaurus stenops („zastřešený ještěr“)

Stáří: 155 až 145 milionů let

Nálezy fosilií (zkamenělin) stegosaurů mláďat jsou velmi vzácné, ale ukazují, že jejich vnitřní kostra rostla rychleji než nápadné hřbetní desky a hroty. Růst stegosaurů byl na poměry většiny dinosaurů spíše pomalý a objevy zkamenělých sérií stop ukazují, že mláďata kráčela s dospělci pohromadě.

Zajímavost: V současnosti známe dva exempláře stegosaura, které jsou nepochybně menšími mláďaty tohoto rodu – jeden měl zažíva délku jen asi 1,5 metru a druhý zhruba 2,6 metru.

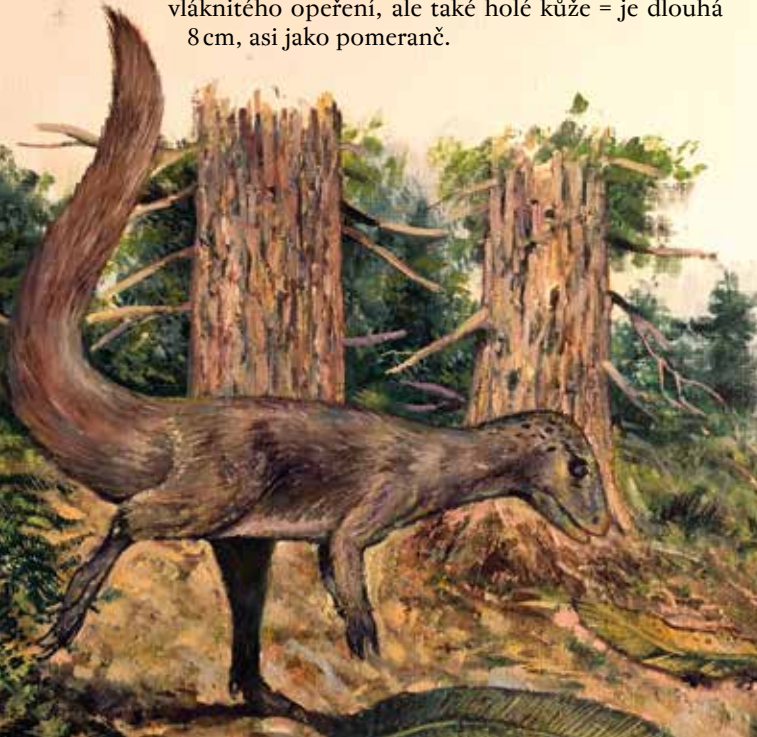
POZDNĚ JURSKÁ „VEVERKA“

Sciurumimus albersdoerferi („napodobitel veverky“)

Stáří: Přibližně 155 až 152 milionů let

Záhadným mládětem dravého evropského dinosaura z období pozdní jury je *Sciurumimus*, objevený v Bavorsku. Jen asi 72 cm dlouhé mládě bylo zaživa na některých částech těla opeřené, jak ukázaly otisky v jemnozrnné hornině. Bohužel netušíme, jak přesně vypadali a jak velcí byli dospělí jedinci tohoto druhu dinosaura, nejspíš to ale byli nebezpeční predátoři.

Zajímavost: U zkameněliny *sciurumima* byly objeveny otisky vláknitého opeření, ale také holé kůže = je dlouhá 8 cm, asi jako pomeranč.

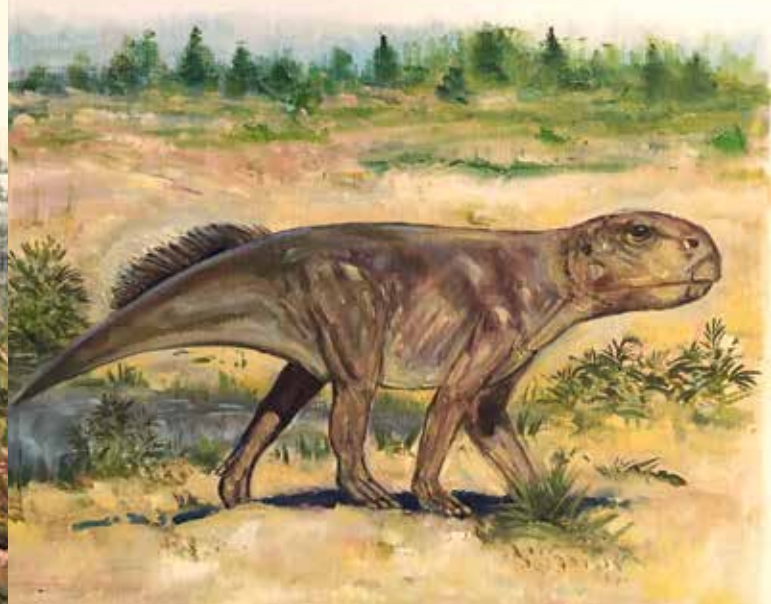
DINOSAURŮ „ŠKOLKY“

Psittacosaurus mongoliensis („papouščí ještěr“)

Stáří: Přibližně 126 až 101 milionů let

Psittakosauri byli velmi úspěšní a rozšíření býložraví dinosauri, žijící ve východních částech Asie v období rané křídy. Jedno z nejmenších objevených mláďat tohoto dinosaura představuje fosilní kostřičku z Mongolska dlouhou 11 až 13 cm, z čehož lebka měří jen 2,4 cm. Naopak největší známí dospělci mohli měřit na délku 1,8 až 2,5 metru a vážit přes 20 kilogramů.

Zajímavost: V roce 2004 byl v Číně učiněn vzácný hromadný objev 34 kostřiček mláďat psittakosaura spolu s jedním starším „teenagerem“, který se o tato malá mláďata možná staral.

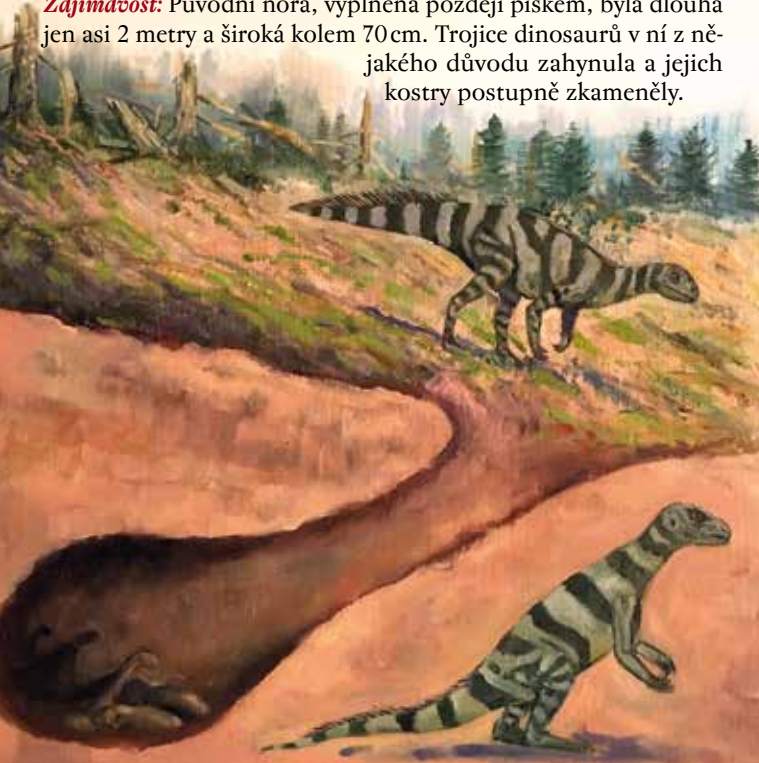
POD OCHRANOU NORY

Oryctodromeus cubicularis („kopající běžec“)

Stáří: Přibližně 95 milionů let

V roce 2007 byl světu představen první „hrabavý“ dinosaurus, objevený ve své dávné noře. Kromě dospělého jedince dlouhého 2,1 metru a vážícího asi 30 kg tam byly objeveny také fosilie dvou menších mládat, dlouhých 1,3 metru. O mláďata se dospělý jedinec nejspíš po delší dobu staral, nic víc o této rodičovské péči a chování oryktodromeů ale zatím bohužel nevíme.

Zajímavost: Původní nora, vyplněná později pískem, byla dlouhá jen asi 2 metry a široká kolem 70 cm. Trojice dinosaurů v ní z nějakého důvodu zahynula a jejich kostry postupně zkameněly.

MALINKÝ OBR

Neuquensaurus australis („ještěř z provincie Neuquén“)

Stáří: Přibližně 80 milionů let

I když *Neuquensaurus* nepatřil k velkým sauropodům, přesto byl s délkou kolem 9 metrů a hmotností několika tun ohromným zvířetem o velikosti dospělého slona. Je možné, že právě tomuto dinosaurusovi patří ohromná hnízdiště odkrytá v proslulé lokalitě Auca Mahuevo, objevené v letech 1997 až 1999 v argentinské Patagonii. Byly zde nalezeny dokonce i kostřičky embryí čekajících na své vylíhnutí ve vajíčkách.

Zajímavost: Hnízda v Auca Mahuevo byla od sebe navzájem vzdálená asi 2 až 3 metry a měla podobu jam v zemi s vyvýšenými okraji. Navrch hnízda pak dinosaurí samice nakupily vrstvu vegetace.

